

ДО ПИТАННЯ ПРО ФОРМУВАННЯ
АРХЕОЛОГІЧНИХ ЗБІРОК МУЗЕЮ НТШ У ЛЬВОВІ
В КІНЦІ ХІХ - НА ПОЧАТКУ ХХ ст.

Територія Прикарпаття є надзвичайно багатим регіоном на стародавні доісторичні пам'ятки. Землі Верхнього Подністров'я були місцем проживання й діяльності різноетнічних племен та народів. Широко відомими у Прикарпатті нині є залишки матеріальної культури трипільців, лужичів (походять з сучасної території Німеччини), пшеворців (Польща), липицьких племен (Румунія-Угорщина). На прикарпатських землях у давнину відбувалися складні міжетнічні контакти, які іноді вели до утворення нових культурних комплексів, зокрема зубрицької культурної групи.¹

Не випадково Львів став першим містом в Україні, де найраніше організовано (1861)² виставку старожитностей, зібраних місцевими жителями. Згодом археологічні матеріали, знайдені на західноукраїнських землях, були експоновані у Кракові (1872), Відні та Будапешті (1976).²

---

1. Пелешишин М.А. З історії давнього населення Північного Прикарпаття і Західної Волині. - Львів, 1996. - С.58.

2. Пастернак Я. Археологічні виставки // ЕУ (Перевидання в Україні). - Львів, 1993. - С. 64.

Нагромадження нових колекцій археологічних знахідок сприяло не тільки успішному проведенню у Львові наступних виставок (1885, 1889),¹ археологічного з'їзду (1885),² але й поглиблювало інтерес науковців до археологічних знахідок як цінних додаткових джерел для розвитку історичної науки. За матеріалами археологічної виставки 1885 р. було виготовлено 5 фотоальбомів, які містили унікальні зразки матеріальної культури стародавнього населення Прикарпаття.

Одним із наукових осередків Східної Галичини, який займався пошуком та вивченням археологічних матеріалів, було Наукове товариство ім. Т.Г.Шевченка. Необхідність збирати, вивчати та експонувати пам'ятки культури було затверджено у Статуті НТШ в 1895 р.³ Археологічні матеріали опрацьовували такі відомі дослідники стародавньої історії України, як В.Антонович, М.Грушевський, Ф.Вовк, В.Гнатюк, І.Шараневич та інші.

Із значним нагромадженням матеріалів уже в кінці ХІХ ст. постало питання про необхідність утворення музею старожитностей. 11 травня 1898 р. на засіданні історико-філософської секції НТШ у Львові було прийнято рішення про організацію музею, однак для здійснення цієї мети не

---

1. Пастернак Я. Археологічні виставки... - С.64.

2. Там же. - С.68.

3. Там же.

було ні відповідного приміщення, ні фахового персоналу і, як згадував В.Гнатюк, - “закуповувати предмети не було за що, а коли б навіть було за що, то не було де їх чистити”.¹

У 1900 р. на численні добровільні пожертвування населення Східної Галичини та кошти, виділені австрійським намісництвом, у Львові по вул. Чарнецького, 14 (нині вул. Винниченка) для потреб музею було орендовано будинок. Відкриття українського історико-культурного закладу у Львові в умовах австрійської окупації є надзвичайно важливим фактом.

З початку ХХ ст. підбір матеріалів для музею ведеться систематизовано у двох напрямках — археології та етнографії.

Музейні збірки поповнювалися різними шляхами. Крім традиційного методу добровільного пожертвування, часто цінні археологічні матеріали купували у приватних осіб. Зокрема, у 1903 р. Ф.Вовк з Парижа привіз для музею НТШ збірку доісторичних старожитностей, яка, вірогідно, туди потрапила під час наполеонівських воєн.²

У 1907 р. музей НТШ та бібліотеку було перенесено в приміщення Академічного дому (вул. Коцюбинського, 17). Проте кімнати, які використовували для експонування, не відповідали музейним вимогам. Експозиції розміщували

---

1. Гнатюк В. НТШ у Львові. -Мюнхен; Париж, 1984. -С. 138.

2. Гнатюк М. НТШ у Львові.- Мюнхен; Париж, 1986. -С. 142.

частково в партері та в невеликих приміщеннях на першому і третьому поверхах будинку. Працівник музею археолог Володимир Гребеняк писав: "... в тісних мурах Академічного дому Музей робить враження не столичного, а провінційного музею".¹ В експозиціях налічувалося близько 4500 археологічних експонатів. Відвідували музей щоденно (крім святкових днів) від 12 до 14 год.

Наприкінці 1912 р. музей перебрався у нове приміщення НТШ по вул. Чарнецького, 24 (нині вул. Винниченка, 24), де спеціально для нього спочатку було виділено 5 залів, а згодом - весь перший поверх. Пристосовували приміщення під музей на підставі плану, виробленого М.Грушевським. Художнє оформлення залів здійснив М. Бойчук.²

Отже, весь довоєнний період в історії музею НТШ є періодом становлення, формування та спроб влаштування експозицій, що відбивало прагнення поневоленого народу до пізнання власної історії.

---

1. Залізник М. Стан Музею //Хроніка НТШ. -Львів, 1911. - Ч.45. -С.58.

2. Гнатюк М. НТШ у Львові. -Мюнхен; Париж, 1986. -С. 144.